

weekendavisen BØGER

Til hængekøjen
Guide til sommerens krimier.
Side 14-15

Henrik Dahl
Ny serie om avisernes selvforståelse.
Side 5

Nr. 27 3. - 9. juli 2009

Frem på rad. Samtlige socialdemokratiske statsministre mønstret og fundet gode nok.

Otte konger

AF ARNE HARDIS

Henning Grelle og Helle Leilund (red.): *Statsministre – 8 socialdemokrater*. 179 sider, ill. 188 kr. Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens bibliotek og arkiv.

LAD os starte i den meget positive ende: Dette værk om det tyvende århundredes socialdemokratiske statsministre er overdådigt vel-illustreret. Logisk nok, bogen fungerer samtidig som katalog til en jubilæumsudstilling, som Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv står bag i anledning af arkivets 100-års fødselsdag.

Arkivet har en lang tradition for at samle arkivalier efter statsministrene, så her får vi Staunings omhyggeligt opbejrede skæghår at se sammen med sjældne fotos, breve og hilsener fra hengivne undersåtter.

Udvælgelseskravet – man skal have været statsminister – gør, at store sosser-skikkelser som Mogens Lykketoft og Svend Auken ikke er med, mens de i dag mindre kendte som Vilhelm Buhl (statsminister i to gange et halvt år under og lige efter Anden Verdenskrig) og Viggo Kampmann (statsminister fra 1960 til 1962 mellem H.C. Hansen og Jens Otto Krag) selvfølgelig får hver sit fyldige kapitel afleveret af de to journalister Poul Smidt og Thomas Larsen. Resten afhandles således, at Henning Grelle tager sig af Thorvald Stauning og Bo Lidegaard af Jens Otto Krag, mens H.C. Hansen præsenteres af Johnny Lauersen, Hans Hedtoft af Poul Villaume, Anker Jørgensen af Alex Frank Larsen og Nyrup af Hans Staunsager. Akademikere og journalister mellem hinanden.

Det skiller skribenterne sig som helhed godt fra, der skrives indbydende af alle otte, og det skal stå som hovedkonklusionen i denne anmeldelse: En god bog i et klodset

kvadratisk format tilpasset det beskedne kaffebord.

nogle indvendinger kalder værket nu alligevel på. Det ligger næsten i genren, at alle skribenter bliver mere eller mindre bevidste advokater for lige deres statsministre, hvad der gør forsøg på en samlet læsning noget springende, fordi skribenterne lægger vægt på så forskellige ting. Især koster opsplitningen på otte forskellige skribenter den dybere forståelse af linier og brud i den udenrigspolitik, som jo ellers meget direkte satte vilkårene for de fleste af dem.

Stauning stod bag den neutralitetspolitik, som kuldsejlede, for så vidt som Danmark blev besat (Grelle vælger helt at springe landsfaderens studenterforeningstale over). Buhls eftermæle lider under forvaltningen af samarbejdspolitikken efter Staunings død. Både Hedtoft og H.C. Hansen slæbte på foden i deres NATO-engagement om end i hver sin gangart: er mon H.C. og Hedtoft i dybere pagt med Anker Jørgensens fodnotepolitik, end vi vanligvis tænker? Det ville være spændende at få denne tråd viklet ud, men skribenterne har vist fået frie hænder til at forfølge hver sit spor, og så forsvinder tråden naturligvis flere gange undervejs.

BO Lidegaard ser Krag som den store socialdemokrat, som forsøgte at bjerge partiet helskindet ind i den moderne, internationale verden og er optaget af den realistiske udenrigspolitik rettes forvaltning. Lidegaard udnævner Krag til den sidste repræsentant for den realistiske skole, »der tog udgangspunkt i verdens magtforhold, som de

faktisk var, snarere end i ønsket om at ændre dem og gøre Danmark til spydspids i kampen for alt det, vi kunne ønske os mere af i verden.« Læser du med, Fogh? Et helt andet nedslag præsenterer Alex Frank Larsen, som er opsat på at få Anker til at fortælle om de voldsomme konflikter med LO-boss Thomas Nielsen, der hver anden dag ønskede ham ad Helvede til. Den vare leverer Anker ikke – han fastholder den diskrete og tilbageholdne stil og holder skjult, om han mon bandede indvendig.

Poul Smidts mission er en helt tredje, han vil have os til overhovedet at forstå, hvor stor Buhl faktisk var, selv om han fik så slet et ry som den statsminister, som i samarbejdspolitikken aftenstund opfordrede danskerne til at angive sabotører. Kongen fandt Buhls tale glimrende, men klarede frisag, påpeger Smidt. Han skriver jo blændende, man kan næsten høre hans radioforedrag i teksten, men man kan desværre også flere gange læse hans heftige modvilje mod Irak-krigen i passager, som egentlig hører bedre hjemme på læserbrevssider. Samme fæle politisering tager også et enkelt sted magten fra konsulent Hans Staunsager, som var med i Nyrups bageste træen, mens denne endnu var aktiv kriger. Staunsager finder det »kynisk« af Fogh og Kjærsgaard at »score stemmer« fra Nyrup ved 2001-valget tilmed i en »lidt skinger retorik«, men det bidrager jo snarere til at portrættere Staunsager end Nyrup.

Staunsagers »anmeldelse« af Nyrups indsats er i øvrigt god, fordi den indfanger den værdikamp, Nyrup stod noget heldigere i spidsen for, da han som ny statsminister under masseledighed og løkkende skraldemandsmodeller insisterede på, at folk om nødvendigt skulle presses til at tage et arbejde i stedet for at dele ledigheden solidarisk. Op gennem 1960'erne og 1970'erne krævede Socialdemokratiet 100 procent lønkomensation ved ledighed, påpeger Staunsager, pligter og rettigheder lå i alvorlige skilsmisseforhandlinger, og derfor blev Nyrup af mange af sine egne beskyldt for at være højreorienteret, da han insisterede på, at pligt og rettighed igen skulle følges ad.

Staunsager kan se, det ikke passer. Sådan går det jo af og til, det er anmelderiets lille, charmerende paradox: Det er hyppigt de lettere inhabile, der forstår emnet for deres afhandling klarest.

Landsfaderen. Af de otte statsministre var Stauning nok den, som oplevede at blive mest populær i befolkningen i sin samtid. Det nærmede sig kult. Hans portræt hang i mange arbejderhjem, og der blev fremstillet øloplukkere, papirknive, nøddeknækkere og små ler- og bronzebuster med Staunings portræt.

FOTOS FRA BOGEN

